

KHOA VÔ TUYẾN ĐIỆN TỬ BỘ MÔN KỸ THUẬT VI XỬ LÝ

KỸ THUẬT VI XỬ LÝ VÀ LẬP TRÌNH HỢP NGỮ

Giáo viên: Nguyễn Khoa Sang

HỌC VIỆN KỸ THUẬT QUÂN SỰ - 2016

Chương 3. Lập trình hợp ngữ cho hệ vi xử lý

Nội dung

1. Tổng quan về ngôn ngữ Assembly
2. Các thành phần cơ bản của Assembly
3. Chương trình biên dịch Macro Assembler 5.1
4. Tập lệnh của bộ vi xử lý 80X86
5. Tổ chức Macro
6. Xây dựng chương trình Assembly

Tại sao lại dùng Assembly?

- Sử dụng trực tiếp tập lệnh của bộ VXL nên điều hành chức năng sát với phần cứng, khai thác triệt để khả năng của phần cứng mà các ngôn ngữ khác không làm được.
- Tốc độ thực thi nhanh nhất so với các ngôn ngữ khác

Tổng quan về ngôn ngữ Assembly

- Ngôn ngữ máy: các lệnh của chương trình được viết bằng mã nhị phân hay mã Hexa → nếu thêm, xóa 1 mã lệnh thì các mã lệnh có địa chỉ đi kèm như jump, call,... cũng phải tính lại
- Ngôn ngữ Assembly: là ngôn ngữ dưới dạng các ký hiệu hình thức hoặc từ gọi nhớ tuân theo quy tắc nào đó dễ đọc và dễ hiểu, mỗi từ gọi nhớ đó tương đương 1 lệnh CPU
- Assembler là chương trình dịch các chương trình viết bằng Assembly sang mã máy

Các thành phần cơ bản của Assembly

- File nguồn assembly gồm tập hợp các phát biểu hợp ngữ, mỗi phát biểu viết trên 1 dòng, có thể là 1 lệnh hoặc 1 chỉ dẫn
- Các lệnh assembly giống như lệnh CPU. Khi assembler dịch 1 file nguồn assembly thì mỗi lệnh sẽ được dịch sang 1 lệnh mã máy tương ứng
- Các lệnh chỉ dẫn dùng điều khiển cách dịch trình dịch assembler, không phải lệnh của CPU

Các thành phần cơ bản của Assembly (cont)

-Bộ ký tự, từ khóa, tên của Assembly

Các thành phần cơ bản của Assembly (cont)

-Cấu trúc 1 lệnh của assembly gồm 4 phần:

[nhãn:] tên lệnh [toán hạng] [;ghi chú]

+ Mỗi dòng 1 lệnh duy nhất, nằm trên 1 dòng

+ Mỗi phần cách nhau bằng 1 hoặc nhiều khoảng trắng

+ Các phần trong dấu [] có thể có hoặc không

+ Mỗi dòng dài tối đa 128 ký tự

Các thành phần cơ bản của Assembly (cont)

-Các dạng hằng dùng trong assembly: nhị phân, thập phân, hexa, chuỗi ký tự (xâu ký tự)

-Ví dụ:

10001111B;123D hay 123;56FH hay 0f8H;

“A nói: ‘I love you!’”;

Các thành phần cơ bản của Assembly (cont)

-Các chỉ dẫn trong assembly:

[Tên] tên chỉ dẫn [toán hạng] [;chú thích]

+ Mỗi phần cách nhau bởi 1 hoặc nhiều dấu cách

+ Toán hạng: tên tượng trưng, hằng, biến, biểu thức,....

+ Chỉ dẫn: dùng định nghĩa tên tượng trưng, khai báo dữ liệu, biến, ...

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

-Nhóm định nghĩa tên tượng trưng: **EQU**

+ **name EQU <text> hoặc name EQU expression**

+ Chức năng: định nghĩa tên tượng trưng name và gán giá trị bản text hoặc giá trị biểu thức 16 bit cho name.

+ VD: Table EQU [BX][SI]; 1 toán hạng
 AD EQU 86; 1 hằng số
 move EQU MOV; 1 từ khóa

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

-Nhóm định nghĩa tên tượng trưng: =

+ **name = expression**

+ Chức năng: định nghĩa hoặc định nghĩa lại tên tượng trưng name và gán giá trị biểu thức 16 bit cho name nhiều lần.

+ VD: ab = 10;
 MOV AL,dong;
 ab = 20;

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

-Nhóm khai báo dữ liệu: khai báo vùng nhớ dành cho dữ liệu sử dụng trong chương trình như số, chuỗi, 1 biểu thức có trị xác định.

-Khai báo biến:

+ [name] **DB** data [...]

+ [name] **DW** data [...]

+ [name] **DD** data [...]

VD: table DB 1,2,3,4,5

 DB 6,7,8,9

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

-Nhóm khai báo dữ liệu: Toán tử **DUP** dùng để lặp lại các dữ liệu với số lần quy định bởi count.

-Cú pháp: **Count DUP** (data [...]); toán tử **DUP** có thể lồng nhau

-Ví dụ:

```
Mem_500_bytes    DB 500 DUP(0)
```

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

-Nhóm khai báo dữ liệu: Toán tử **?** dùng khi khai báo 1 biến hay 1 mảng mà không cần khởi tạo giá trị ban đầu.

-Ví dụ:

```
Mem_500bytes  DB 500 DUP (?);
```

```
Mem8  DB  ?;
```

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

- Nhóm khai báo dữ liệu: **Khai báo biến con trỏ**
- + Biến con trỏ là biến dùng chứa địa chỉ ô nhớ, có thể là near – chỉ chứa địa chỉ offset hoặc far – chứa cả địa chỉ mảng và offset
- + Ví dụ:
Nearnext DW offsetnext;
Farnext DD next;

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

- Nhóm khai báo dữ liệu: **Khai báo biến nhãn**
- + LABEL dùng định nghĩa 1 tên biến
- + Dùng khi muốn truy xuất đến cùng 1 vùng nhớ nhưng dạng dữ liệu khác nhau
- + VD:

Warray LABEL word;

Darray LABEL dword;

Barray 100 DUP (?);

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

-Nhóm khai báo mảng:

+ Chỉ dẫn SEGMENT và ENDS dùng để khởi đầu, kết thúc 1 mảng chứa 1 dạng cơ sở dữ liệu nào đó gồm CODE, DATA, EXTRA, STACK

+ Cú pháp:

Name SEGMENT [align_type] [combine_type] ['class']

.....

Name ENDS

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

-Nhóm khai báo chương trình con:

+ Chỉ dẫn PROC và ENDP dùng để khởi đầu và kết thúc 1 modul chương trình dạng thủ tục

+ Cú pháp:

Name PROC [type]

.....

Name ENDP

+ Nếu chương trình con dạng near thì chỉ được gọi trong cùng mảng chương trình con đó, dạng far thì có thể gọi trong mảng khác mảng chứa chương trình con.

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

- Nhóm tham chiếu bên ngoài: PUBLIC và EXTRN
- Dùng khi thiết kế chương trình lớn, phải chia chương trình thành nhiều file nguồn nhỏ. Khi assembler dịch từng file nhỏ sau đó ghép nối lại thành chương trình lớn cho VXL chạy. Để 1 tên biến, nhãn hay tên tượng trưng có thể dùng chung cho các phần khác thì ta khai báo dùng chỉ dẫn PUBLIC, khi sử dụng dùng EXTRN.
- Chỉ dẫn INCLUDE đọc file chứa các thành phần dùng chung.

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

-Nhóm chỉ dẫn điều khiển:

+ Chỉ dẫn: **END** [start_address];

+ Chỉ dẫn: **EVEN**; làm cho chương trình chạy nhanh hơn

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

-Nhóm chỉ dẫn chế độ: để báo cho assembler biết là dịch cho CPU nào.

.8086 cho 8086/8088, đồng xử lý toán học 8087

.286 cho 8086/8088/80286, đồng xử lý 80287

.386 cho 8086/8088/80386, đồng xử lý 80387

+ Chú ý: chỉ dẫn này đặt bên ngoài mảng

Các chỉ dẫn trong assembly (cont)

-Nhóm chỉ dẫn chú thích:

COMENT * [text]

text

Các toán tử dùng trong assembler

Sự khác nhau toán tử và lệnh:

- Toán tử điều khiển việc tính toán các trị hằng xác định khi dịch
- Lệnh điều khiển sự tính toán các giá trị không xác định được lúc dịch chương trình, khi thực hiện thì các giá trị mới xác định.

Các toán tử số học

Toán tử	Cú pháp	công dụng
+	+ exp	Dấu dương
-	-exp	Dấu âm
*	exp1*exp2	Nhân
/	exp1/exp2	Chia
<u>mod</u>	exp1 mod exp2	Phần dư
+	exp1+ exp2	Cộng
-	exp1- exp2	Trừ
<u>shl</u>	exp shl count	Dịch exp sang trái <i>count</i> bit
<u>shr</u>	exp shr count	Dịch exp sang phải <i>count</i> bit.

Trong đó exp, exp1, exp2 là các biểu thức hằng, count là số nguyên.

Ví dụ:

```
MOV    BX , (80 * 4 +10)*2
MOV AX , 01110100B shl 2
MOV    dl , 300 mod 8
```

Các toán tử logic

<i>Toán tử</i>	<i>Cú pháp</i>
<u>not</u>	not exp
<u>and</u>	exp1 and exp2
<u>or</u>	exp1 or exp2
<u>xor</u>	exp1 xor exp2

Ví dụ:

MOV AL , 8 or 4 and 2 ;

MOV AL , not (20 xor 0011100B).

Nhóm các toán tử quan hệ

<i>Toán tử</i>	<i>Cú pháp</i>	<i>cho trị</i>
EQ	exp1 EQ exp2	true nếu exp1 = exp2
NE	exp1 <u>NE</u> exp2	true nếu exp1 \neq exp2
LT	exp1 <u>LT</u> exp2	true nếu exp1 < exp2
LE	exp1 <u>LE</u> exp2	true nếu exp1 ≤ exp2
GT	exp1 <u>GT</u> exp2	true nếu exp1 > exp2
GE	exp1 <u>GE</u> exp2	true nếu exp1 ≥ exp2

Ví dụ:

```
MOV AX, 4 EQ 3      ; cho trị 0
MOV AX, 4 NE 3      ; cho trị -1
MOV AX, 4 LT 3      ; cho trị 0
```

Nhóm cung cấp thông tin về biến và nhãn

-Toán tử SEG: **SEG expression**; cho địa chỉ mảng của biểu thức

-Ví dụ:

```
table      DB      ?  
MOV        AX, SEG table  
MOV        DS, AX  
MOV        DX, OFFSET table
```

Nhóm cung cấp thông tin về biến và nhãn

-Toán tử (:): **segment : expression**; quy định cách tính địa chỉ của 1 biến hay 1 nhãn đối với 1 mảng được chỉ ra.

-Lưu ý: nếu toán tử (:) dùng chung với các toán tử chỉ số [] thì segment phải đặt ngoài toán tử [].

-Ví dụ:

Ví dụ: Toán hạng [ES : DI] viết sai, phải viết lại là ES :[DI].

Ví dụ :

```
MOV AX, ES : [BX +4]
```

```
MOV AX, Data_seg: count
```

Nhóm cung cấp thông tin về biến và nhãn

-Toán tử \$: cho địa chỉ offset của phát biểu chứa toán tử \$ đó, dùng tính độ dài 1 chuỗi

Ví dụ:

```
str    DB 'To count every byte in a string'  
       DB 'especially if you might change'it later'  
lenstr EQU    $ - offset str
```

Nhóm cung cấp thông tin về biến và nhãn

-Toán tử type: **TYPE** **expression**; cho biết độ rộng của expression;

Nếu expression là biến thì trị 1 biểu thị dạng byte, 2-word, 4-dword.

Nếu expression là nhãn thì trị OFFFh biểu thị dạng near và OFFFEh biểu thị dạng far.

Nếu expression là hằng thì TYPE cho trị 0.

Ví dụ:

```
var      DW  ?  
array    DD  10 DUP (?)  
str      DB  'this is string'  
MOV      AX, TYPE var      ; cho trị 2  
MOV      AX, TYPE array    ; cho trị 4  
MOV      AX, TYPE str      ; cho trị 1
```

Nhóm cung cấp thông tin về biến và nhãn

-Toán tử length: **LENGTH** **var**; cho số các đơn vị mà biến var xin cấp phát;

-Ví dụ:

```
table DW 500 DUP (?)  
MOV CX, LENGTH table ; cho trị 500
```


Nhóm thuộc tính

Toán tử PTR:

type PTR expression

cho phép thay đổi dạng của biểu thức expression

- Nếu expression là một biến hay một toán hạng bộ nhớ thì type có thể là byte, word hay dword.
- Nếu expression là một nhãn thì type có thể là near hay far.

Ví dụ:

stuff DD ?

table DW 500 dup (?)

MOV AL, BYTE PTR stuff; nạp byte đầu của mảng table vào AL

MOV BX, WORD PTR stuff; nạp nội dung 2 byte thấp của biến

Stuff vào thanh ghi BX

MOV BYTE PTR [BX], 0; nạp trị 00 vào ô nhớ có địa chỉ xác định

bởi thanh ghi BX

MOV WORD PTR [BX], 0 ; nạp trị 0000 vào vùng nhớ 2 byte có

địa chỉ xác định bởi thanh ghi BX.

Nhóm thuộc tính

Toán tử high và low:

HIGH expression; Cho trị của byte cao và byte thấp của
LOW expression; biểu thức expression.

Expression phải là một trị hằng xác định khi dịch. Ví dụ:

Const OABCDH

MOV AL, LOW const ; trị CD → AL

MOV AH, HIGH const ; trị AB → AH

Chương trình biên dịch assembler

<Xem tài liệu>

Tập lệnh của bộ VXL 80X86

Quy ước khi viết cú pháp lệnh Assembly:

- [] : Những tham số đặt trong 2 dấu [] là tùy chọn (có thể có hoặc không).
- Reg : Chỉ toán hạng thanh ghi (8 bit hay 16 bit).
- Reg8 : Chỉ toán hạng thanh ghi 8 bit.
- Reg16 : Chỉ toán hạng thanh ghi 16 bit.
- Mem : Chỉ toán hạng bộ nhớ 8 bit hay 16 bit
- Mem8 : Chỉ toán hạng bộ nhớ 8 bit
- Mem16 : Chỉ toán hạng bộ nhớ 16 bit
- Mem32 : Chỉ toán hạng bộ nhớ 32 bit
- Immed : Chỉ toán hạng trực tiếp (8 bit hay 16 bit).
- Immed8 : Chỉ toán hạng trực tiếp 8 bit .
- Immed16 : Chỉ toán hạng trực tiếp 16 bit.
- SegReg : Chỉ toán hạng thanh ghi mảng.

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

MOV **dest, source;**

- Chuyển dữ liệu giữa 2 thanh ghi
- Chuyển dữ liệu giữa thanh ghi và bộ nhớ
- Gán giá trị hằng vào thanh ghi hay bộ nhớ
- Chuyển dữ liệu giữa thanh ghi mảng và thanh ghi hay bộ nhớ

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

MOV **dest, source;**

-Chuyển dữ liệu giữa 2 thanh ghi

Reg8 <-- reg8. Ví dụ:

MOV AL, AH; chuyển nội dung thanh ghi 8 bit AH vào AL

Reg16 <-- reg16. Ví dụ:

MOV BX, SI; chuyển nội dung thanh ghi 16 bit SI vào BX.

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

MOV **dest, source;**

-Chuyển dữ liệu giữa thanh ghi và bộ nhớ

Mem8 <-- reg8. Ví dụ:

MOV [BX], AL; chuyển AL vào ngăn nhớ có địa chỉ là nội
dung của thanh ghi BX

MOV DS : [150h], AL

MOV ES : [SI], DL

Reg8 <-- mem8. Ví dụ:

MOV AL, mem [BX]

MOV AH, ds: [10H]

mem16 <-- reg16. Ví dụ:

MOV [BX], AX

MOV varw, AX; varw là một biến dạng word

MOV CS : [SI+BX], DX

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

MOV **dest, source;**

-Gán giá trị hằng vào thanh ghi hay bộ nhớ

reg8 <-- immed8. Ví dụ:

MOV AL, 0B5h

Mem8 <-- inned8. Ví dụ:

MOV mem[BX], -1

MOV byte ptr ds: [150h], 10h

Reg16 <-- immed16. Ví dụ:

MOV AX, 0B800H

mem16 <-- immed16. Ví dụ:

MOV count, 2000

MOV word ptr [BX], 5AB7H

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

MOV **dest, source;**

-Chuyển dữ liệu giữa thanh ghi mảng và thanh ghi hay bộ nhớ

segreg <-- reg16. Ví dụ:

MOV DS, AX

Segreg <-- mem16. Ví dụ:

MOV ES , screen

reg16 <-- segreg. Ví dụ:

MOV AX , CS

mem16 <-- segreg. Ví dụ :

MOV [BX + DI] , ES

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

MOV dest, source; *lưu ý*

Lệnh MOV không ảnh hưởng thanh ghi cờ. MOV không thể chuyển dữ liệu trực tiếp giữa hai toán hạng bộ nhớ với nhau, muốn chuyển ta phải dùng 1 thanh ghi trung gian. Ví dụ: Muốn chuyển dữ liệu 16 bit từ mem1 vào mem2, ta phải

```
MOV AX, mem1
```

```
MOV mem2, AX
```

MOV không thể chuyển trực tiếp một hằng vào một thanh ghi mảng, muốn chuyển ta phải dùng 1 thanh ghi trung gian. Ví dụ: Chuyển giá trị B800h vào thanh ghi DS, ta phải dùng một thanh ghi trung gian 16 bit

```
MOV AX, 0B800H
```

```
MOV DS, AX
```

MOV không thể chuyển trực tiếp theo giữa hai thanh ghi mảng. Nó cũng không thể dùng thanh ghi mảng CS làm toán hạng đích trong lệnh MOV.

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

XCHG **dest, Source**

Toán hạng source và dest chỉ có thể là Reg hay Mem.

Chức năng: Hoán chuyển nội dung của 2 toán hạng nguồn và đích. Ta chỉ có thể hoán chuyển giữa thanh ghi và thanh ghi hoặc giữa thanh ghi và bộ nhớ. Ví dụ:

XCHG AX , BX ; Hoán chuyển giữa 2 thanh ghi 16 bit

XCHG AL , CH ; Hoán chuyển giữa 2 thanh ghi 8 bit

XCHG AX , [BX] ; Hoán chuyển giữa thanh ghi và bộ nhớ

XCHG BX , mem ; Hoán chuyển giữa thanh ghi và bộ nhớ

XCHG mem , AX

Chú ý: Lệnh này không ảnh hưởng thanh ghi cờ. Không thể dùng lệnh này với các thanh ghi mảng.

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

PUSH source (reg16 hay mem16)

PUSH immed16 (chỉ dùng với CPU 80286/386/486)

Chức năng: Dùng để cất một hằng hay nội dung một thanh ghi 16 bit hay nội dung một toán hạng bộ nhớ 16 bit vào STACK.

Lệnh PUSH giảm thanh ghi SP 2 đơn vị và chuyển nội dung 16 bit của toán hạng nguồn vào đỉnh của STACK. Đỉnh STACK được xác định bởi cặp thanh ghi SS:SP. Ví dụ:

PUSH SI

PUSH DS

PUSH CS

PUSH SP

PUSH mem [BX][SI]

PUSH [BX + SI]

PUSH 147EH (chỉ dùng với CPU 80286/80386/80486/80586 ...)

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

POP dest (reg16 hay mem16)

Chức năng : POP dùng để lấy dữ liệu 16 bit trong STACK (được xác định bởi cặp thanh ghi SS:SP) vào toán hạng dest.

Lệnh POP tăng thanh ghi SP 2 đơn vị để chỉ đến đỉnh mới của STACK. Ví dụ:

POP SI

POP DS

POP CS

POP SP

POP mem[BX][SI]

POP [BX + SI]

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

Lệnh **PUSHA** (**PUSH ALL**) (chỉ dùng với CPU 80286/386/486)

Chức năng: **PUSH** tất cả các thanh ghi theo thứ tự **AX, CX, DX, BX, SP, BP, SI, DI** lần lượt vào **STACK**.

Chú ý: Lệnh **PUSHA** không cất nội dung các thanh ghi mảng và thanh ghi cờ vào **STACK**.

Lệnh POPA (**POP ALL**) (chỉ dùng với CPU 80286/386)

Chức năng: **POPA** khôi phục nội dung tất cả các thanh ghi theo thứ tự ngược lại **DI, SI, BP, SP, SP, BX, DX, CX, AX** lần lượt từ **STACK**.

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu

XLAT (source-cable)

Chức năng: Chuyển nội dung của ô nhớ nằm trong một bảng các ô nhớ 8 bit vào thanh ghi AL. Trong đó bảng có địa chỉ bắt đầu xác định bởi cặp thanh ghi DS:BX, Vị trí offset của byte nhớ trong bảng được xác định bởi thanh ghi AL

XLAT Tương đương với các lệnh sau:

```
MOV     AH, 0
```

```
MOV     SI, AX
```

```
MOV     AL, [BX+SI]
```

Nhóm lệnh chuyển địa chỉ

Lệnh LEA: (Load Effective address)

LEA reg16,men16

Chức năng: Chuyển địa chỉ offset của một toán hạng bộ nhớ mem16 vào thanh ghi đích reg16. Ví dụ:

LEA BX , ds:[500H] ; chuyển 500H vào BX.

LEA SI, table ; chuyển địa chỉ offset của table vào thanh ghi SI.

LEA BX ; table [SI] ; chuyển địa chỉ offset của
bảng table + nội

thanh ghi BX. ; dung của thanh ghi SI vào

Nhóm lệnh chuyển địa chỉ

Lệnh LDS: (Load Pointer using DS)

LDS reg16, mem32

Chức năng: Chuyển nội dung toán hạng bộ nhớ mem32 vào cặp thanh ghi 16 bit, phần cao 16 bit của mem32 được nạp vào thanh ghi DS, còn phần thấp được nạp vào thanh ghi reg16 trong lệnh.

Lệnh LDS BX , MEM [SI] tương đương với:

MOV BX , MEM [SI]

MOV AX , MEM [SI +2]

MOV DS , AX

Nhóm lệnh chuyển địa chỉ

Lệnh LES : (Load pointer using ES)

LES reg16 , mem32

Chức năng: giống như lệnh LDS nhưng dùng thanh ghi mảng ES thay cho thanh ghi mảng DS.

Nhóm lệnh chuyển thanh ghi cờ

Lệnh LAHF: (Load AH from flag)

LAHF

Chức năng: Chuyển phần thấp của thanh ghi cờ gồm các cờ SF, ZF, AF, PF và CF tương ứng vào các bit 7,6,4,2 và 0 của thanh ghi AH, các bit còn lại 5,3 và 1 không thay đổi.

Lệnh SAHF: (Store AH into Flag)

SAHF

Chức năng: Chuyển các bit 7,6,4,2 và 0 của thanh ghi AH tương ứng vào các cờ SF, ZF,AF,PF,CF của thanh ghi cờ. Các cờ còn lại OF,DF,IF,TF không bị ảnh hưởng.

Lệnh PUSHF:

PUSHF

Chức năng: SUSHF giảm thanh ghi SP 2 đơn vị và chuyển nội dung của phần tử trên đỉnh STAK vào thanh ghi cờ.

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu qua cổng

Lệnh IN:

IN AL , port8

Hay IN AL , DX

Chức năng: Đọc một lượng 8 bit từ một cổng nhập vào thanh ghi AL. Nếu địa chỉ của cổng có giá trị trong khoảng từ 0 đến FF thì địa chỉ đó có thể viết trực tiếp trong câu lệnh, còn trong trường hợp địa chỉ của cổng có giá trị > FF thì ta phải dùng thanh ghi DX để định địa chỉ cổng.

Ví dụ:

IN AL , 61H ; đọc một byte từ cổng 61h

MOV DX , 03f8H

IN AL , DX ; đọc một byte từ cổng 03f8H.

Nhóm lệnh chuyển dữ liệu qua cổng

Lệnh OUT:

OUT port8 , AL

Hay OUT DX , AL

Chức năng : xuất một lượng 8 bit từ thanh ghi AL ra cổng xuất. Nếu địa chỉ của cổng có giá trị trong khoảng từ 0 đến FF thì địa chỉ đó có thể viết trực tiếp trong câu lệnh, còn trong trường hợp địa chỉ của cổng có giá trị > FF thì ta phải dùng thanh ghi DX để định địa chỉ cổng.

Ví dụ:

OUT 61H , AL ; gửi một byte ra cổng 61h

MOV DX , 03f8H

OUT DX , AL ; gửi một byte ra cổng 03f8H.

Nhóm lệnh chuyển điều khiển

Lệnh nhảy không điều kiện *JMP(jump)* có cú pháp:

JMP Label hoặc

JMP Target (reg hoặc mem)

Chức năng: chuyển điều khiển (CS : IP) tới vị trí mới được xác định bởi Label hay nội dung của Target.

Dạng1: JMP Label.

JMP near Label (chiếm 3 byte),

JMP short Label (chiếm 2 byte)

JMP far Label (chiếm 5 byte)

Dạng2: JMP Target.

JMP AX ; IP←AX

JMP word PTR [AX]; IP←[AX]

JMP dword PTR [AX]; IP←[AX] CS←[AX+2]

Nhóm lệnh chuyển điều khiển

Lệnh nhảy có điều kiện J<Điều kiện> có cú pháp:

J<Điều kiện> short_label

Lệnh nhảy có điều kiện trước tiên kiểm tra điều kiện. Nếu điều kiện thoả mãn thì nhảy tới nhãn **short_label**, còn không thoả mãn thì lệnh nhảy bị bỏ qua. Lệnh nhảy có điều kiện là lệnh 2 byte, byte đầu là mã lệnh, byte sau là địa chỉ tương đối. Do vậy khoảng cực đại mà nó nhảy được là -128 đến +128. Muốn nhảy xa hơn phải dùng lệnh nhảy không điều kiện.

Lệnh so sánh cú pháp

CMP left, right.

Left có thể là thanh ghi hay bộ nhớ còn right có thể là thanh ghi hay bộ nhớ hay hằng số. Có chức năng so sánh toán hạng ***left*** và ***right***. Kết quả phản ánh trong các cờ trạng thái nhưng không làm thay đổi nội dung toán hạng ***left***.

Nhóm lệnh lặp

Lệnh LOOP có cú pháp:

LOOP short_label

Chức năng: Giảm nội dung CX đi 1 đơn vị và nhảy đến nhãn short_label nếu thoả mãn điều kiện $CX \neq 0$. Nếu $CX=0$ thì lệnh này bị bỏ qua.

Lệnh LOOPE có cú pháp:

LOOPE short_label

Chức năng: Giảm nội dung CX đi 1 đơn vị và nhảy đến nhãn short_label nếu thoả mãn điều kiện cờ $ZF=1$ và $CX \neq 0$. Nếu không thoả mãn thì lệnh này bị bỏ qua.

Nhóm lệnh lặp

Lệnh LOOPZ có cú pháp:

LOOPZ short_label

Chức năng: Tương đương lệnh LOOPE.

Lệnh LOOPNE có cú pháp:

LOOPNE short_label

Chức năng: Giảm nội dung CX đi 1 đơn vị và nhảy đến nhãn short_label nếu thoả mãn điều kiện cờ ZF=0 và CX<>0. Nếu không thoả mãn thì lệnh này bị bỏ qua.

Nhóm lệnh lặp

Lệnh LOOPNZ có cú pháp:

LOOPNZ short_label

Chức năng: Chức năng: Tương đương lệnh LOOPNE.

Thí dụ minh họa: Cho vùng nhớ BufferRAM có dung lượng 200 byte trong mảng dữ liệu do DS quản lý. Viết đoạn chương trình tìm giá trị ký tự \$ trong vùng đó. Nếu tìm thấy thì thoát khỏi vòng lặp.

Giải:

MOV CX,200; bộ đếm lùi CX được gán 200

MOV BX,OFFSET BufferRAM-1; BX trỏ tới byte đầu của buffer-1

Count:

INC BX; tăng con trỏ BX để trỏ tới byte tiếp theo

CMP byte ptr [BX], '\$'; so sánh byte đó với \$

LOOPNZ count; nếu khác nhau thì lặp lại

JZ found ; nếu bằng thì thoát ra (nhảy tới nhãn found)

found: ...

Lệnh gọi chương trình con

CALL Label

hoặc **CALL target** (reg/mem)

Dạng CALL near chỉ cần 3 byte còn CALL far chiếm 5 byte. Khi thực hiện lệnh gọi chương trình con thì trình tự tác động sau được thực hiện:

CALL Label

$((SP)) \leftarrow (IP)$

$(IP) \leftarrow \text{offset Label}$

$(SP) \leftarrow (SP) - 2$

CALL far ptr Label

$((SP)) \leftarrow (CS)$

$((SP) - 2) \leftarrow (IP)$

$(IP) \leftarrow \text{offset Label}$

$(CS) \leftarrow \text{seg Label}$

$(SP) \leftarrow (SP) - 4$

Lệnh quay lại từ chương trình con có cú pháp:

RET (constant) hay

RETN (constant) hay

RETF (constant).

RETN dùng để kết thúc chương trình con kiểu near, RETF dùng để kết thúc chương trình con kiểu far. Nếu dùng RET thì phụ thuộc vào cách khai báo thủ tục là near thì nó tương đương RETN còn khai báo thủ tục là far thì nó tương đương RETF.

Khi thực hiện lệnh quay trở về thì trình tự tác động sau được thực hiện:

RETN

$(IP) \leftarrow ((SP))$

$(SP) \leftarrow (SP) + 2$

RETF

$(IP) \leftarrow ((SP))$

$(CS) \leftarrow ((SP) + 2)$

$(SP) \leftarrow (SP) + 4$

Nhóm lệnh tính toán số học

Lệnh cộng không nhớ ADD (addition) có cú pháp:

ADD dest, source

Dest ← source + Dest

Chức năng: là phép cộng không nhớ giữa số hạng dest và source, kết quả đặt trong dest. Chú ý là phép cộng không được thực hiện giữa hai thanh ghi mảng và dest chỉ có thể là dạng thanh ghi hay mem.

Lệnh cộng có nhớ ADC (add with carry) có cú pháp:

ADC dest, source

Dest ← source + Dest + (CF)

Chức năng: là phép cộng có nhớ giữa số hạng dest và source, tức là phải cộng với nội dung CF. Kết quả đặt trong dest. Chú ý là phép cộng không được thực hiện giữa hai thanh ghi mảng và dest chỉ có thể là dạng thanh ghi hay mem.

Nhóm lệnh tính toán số học

Lệnh tăng *INC* (increment) có cú pháp:

INC dest (reg/mem)

Dest ← Dest + 1

Lệnh chỉnh thập phân *AAD* (ascii adjust for addition) dùng để cộng hai số mã hoá ASCII mà kết quả cho ở dạng thập phân. AL là toán hạng đích.

Lệnh chỉnh thập phân *DAA* (decimal adjust for addition) dùng để cộng hai số mã hoá nhị phân mà kết quả cho ở dạng thập phân. AL là toán hạng đích.

Lệnh trừ không nhớ *SUB* (subtract) có cú pháp:

SUB dest, source

Dest ← Dest - source

Chức năng: là phép trừ không nhớ giữa số bị trừ dest và số trừ source, kết quả đặt trong dest. Chú ý là phép trừ không được thực hiện giữa hai thanh ghi mảng và dest chỉ có thể là dạng thanh ghi hay mem.

Nhóm lệnh tính toán số học

Lệnh trừ có nhớ *SBB* có cú pháp:

SBB dest, source

Dest ← Dest - source - (CF)

Chức năng: là phép trừ có nhớ giữa số số bị trừ dest và số trừ source và trừ đi nội dung CF. Kết quả đặt trong dest. Chú ý là phép trừ có nhớ không được thực hiện giữa hai thanh ghi mảng và dest chỉ có thể là dạng thanh ghi hay mem.

Lệnh giảm *DEC* (decrement) có cú pháp:

DEC dest (reg/mem)

Dest ← Dest - 1

Lệnh này chỉ ảnh hưởng tới cờ AF, OF, PF, SF, ZF mà không ảnh hưởng tới cờ CF.

Nhóm lệnh tính toán số học

Lệnh NEG có cú pháp:

NEG dest (reg/mem)

Dest ← - Dest

Lệnh này dùng để đổi dấu toán hạng đích.

Lệnh chỉnh thập phân AAS (ascii adjust for subtract) dùng để trừ hai số mã hoá ASCII mà kết quả cho ở dạng thập phân. AL là toán hạng đích.

Lệnh chỉnh thập phân DAS (decimal adjust for subtract) dùng để trừ hai số mã hoá nhị phân mà kết quả cho ở dạng thập phân. AL là toán hạng đích.

Lệnh nhân số không dấu MUL (multiple) có cú pháp:

MUL source

Chức năng: là phép nhân không dấu. Nếu source là toán hạng 8 bit thì AL được ngầm định chứa thừa số thứ nhất còn source là thừa số thứ hai. Kết quả 16 bit chứa trong AX. Nghĩa là:

MUL source_8bit

(AX) ← (AL) * (source_8bit)

Nếu source là toán hạng 16 bit thì AX được ngầm định chứa thừa số thứ nhất còn source là thừa số thứ hai. Kết quả 32 bit chứa trong cặp DX:AX. Nghĩa là:

MUL source_16bit

(DX:AX) ← (AX) * (source_16bit)

Nhóm lệnh tính toán số học

Lệnh nhân số có dấu **IMUL** có cú pháp:

IMUL source

Chức năng: Giống như nhân số không dấu MUL nhưng là với toán hạng có dấu. Kết quả cũng là số có dấu.

Lệnh hiệu chỉnh thập phân AAM (ascii adjust for multiple) có cú pháp:

AAM

Chức năng: Hiệu chỉnh phép nhân hai số ASCII. AAM chia AL cho 10 và lưu phần thương số vào AL còn phần dư vào AH.

Lệnh chia số không dấu **DIV** (Division) có cú pháp:

DIV source

Chức năng: là phép chia không dấu. Nếu source là toán hạng 8 bit thì AX được ngầm định chứa số bị chia còn source là số chia. Thương số chứa trong AL còn số dư trong AH. Nghĩa là:

DIV source_8bit

(AL) ← (AX) DIV (source_8bit)

(AH) ← (AX) MOD (source_8bit)

Nếu source là toán hạng 16 bit thì DX:AX được ngầm định chứa số bị chia còn source là số chia. Thương số chứa trong AX còn số dư trong DX. Nghĩa là:

(AX) ← (DX:AX) DIV (source_16bit)

(DX) ← (DX:AX) MOD (source_16bit)

Lệnh DIV không ảnh hưởng tới các cờ.

Nhóm lệnh tính toán số học

Lệnh chia số có dấu ***IDIV*** có cú pháp:

IDIV source

Chức năng: Giống như chia số không dấu DIV nhưng là với toán hạng có dấu. Kết quả cũng là số có dấu. Lệnh IDIV không ảnh hưởng tới các cờ.

Lệnh hiệu chỉnh thập phân AAD (ascii adjust for division) có cú pháp:

AAD

Chức năng: Hiệu chỉnh phép chia hai số ASCII

Nhóm lệnh dịch chuyển và quay vòng

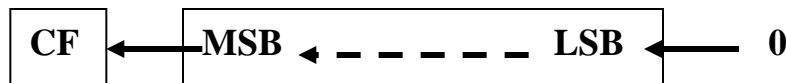
Lệnh SHL (shift logical left) có cú pháp:

SHL dest,1 hay SHL dest,CL

Chức năng: Dịch sang trái toán hạng dest 1 bit (trường hợp 1) hay dịch sang trái toán hạng dest với số bước bằng CL bit (trường hợp 2). Bit có trọng số lớn nhất hiện hành → CF còn bit có trọng số nhỏ nhất hiện hành được gán bằng 0 (hình 3.3).

Chú ý: Đối với số không dấu thì dịch trái 1 bit tương đương nhân nó với 2. Các cờ CF, OF, PF, SF, ZF bị tác động khi thực hiện lệnh này.

Hình 3.3. Phương thức dịch chuyển của lệnh SHL

Lệnh SHR (shift logical right) có cú pháp:

SHR dest,1 hay SHR dest,CL

Chức năng: giống như lệnh SHL nhưng diễn ra theo chiều ngược lại.

<Còn lại tham khảo giáo trình>

Nhóm lệnh thực hiện phép tính logic

Lệnh nhân logic AND có cú pháp:

AND dest, source

Dest ← dest AND source

CF ← 0; OF ← 0

Chức năng: Nhân logic giữa toán hạng dest với toán hạng source, kết quả đặt trong dest. Dest phải là dạng reg hay mem. Lệnh này có tác động tới các cờ CF, OF, PF, SF, ZF.

Lệnh cộng logic OR có cú pháp:

OR dest, source

Dest ← dest OR source

CF ← 0; OF ← 0

Chức năng: Cộng logic giữa toán hạng dest với toán hạng source, kết quả đặt trong dest. Dest phải là dạng reg hay mem. Lệnh này có tác động tới các cờ CF, OF, PF, SF, ZF.

<Còn lại đọc giáo trình>

Nhóm lệnh xử lý chuỗi

Lệnh MOVSB(move string) có các dạng

MOVSB (chuyển byte),

MOVSW(chuyển word),

MOVSB [ES:] dest, [seg:] source

Chức năng: chuyển dữ liệu vùng nhớ với điều kiện SI trỏ tới vùng source DI trỏ tới vùng dest. Mỗi lần chuyển SI, DI tự động tăng 1 đơn vị (nếu là MOVSB và cờ hướng DF=0) hoặc SI, DI tự động tăng 2 đơn vị (nếu là MOVSW và cờ hướng DF=0). Ngược lại, Mỗi lần chuyển SI, DI tự động giảm 1 đơn vị (nếu là MOVSB và cờ hướng DF=1) hoặc SI, DI tự động giảm 2 đơn vị (nếu là MOVSW và cờ hướng DF=1).

Nhóm lệnh xử lý xâu chuỗi

Lệnh so sánh xâu chuỗi CMPS(compare string) có các dạng

CMPSB (so sánh xâu chuỗi kiểu byte),

CMPSW(so sánh xâu chuỗi kiểu word),

CMPS [ES:] dest, [seg:] source

Chức năng: so sánh xâu chuỗi dữ liệu 2 vùng nhớ với điều kiện SI trở tới vùng source DI trở tới vùng dest. Mỗi lần so sánh SI, DI tự động tăng 1 đơn vị (nếu là CMPSB và cờ hướng DF=0) hoặc SI, DI tự động tăng 2 đơn vị (nếu là CMPSW và cờ hướng DF=0). Ngược lại, mỗi lần so sánh SI, DI tự động giảm 1 đơn vị (nếu là CMPSB và cờ hướng DF=1) hoặc SI, DI tự động giảm 2 đơn vị (nếu là CMPSW và cờ hướng DF=1).

<Còn lại xem giáo trình>

Tổ chức macro

- Định nghĩa một macro: Macro là tập hợp các lệnh assembly có thể xuất hiện nhiều lần trong một chương trình. Mỗi Macro có một tên riêng để chương trình gọi tới được. Đây là cách xây dựng các lệnh có chức năng rộng lớn hơn so với chức năng của 1 lệnh assembly. Mỗi Macro có thể hình dung như lệnh của ngôn ngữ bậc cao.

Tổ chức macro

- Định nghĩa một macro: **Name MACRO [dummy parameter-list]**
(Các lệnh assembly nằm ở đây)
ENDM

Như vậy MACRO gồm 3 phần:

Phần header dùng để khai báo một macro: Name là tên Macro cần định nghĩa, MACRO là chỉ dẫn cho trình biên dịch biết đây là cấu trúc macro, dummy là các tham số cần cho macro (có thể có cũng có thể không có).

Phần thân macro gồm các lệnh assembly quy định chức năng của macro.

Phần cuối là lệnh directive ENDM báo cho trình biên dịch biết đây là điểm kết thúc của macro.

Ưu điểm của macro:

Có thể truyền tham số cho macro một cách dễ dàng.

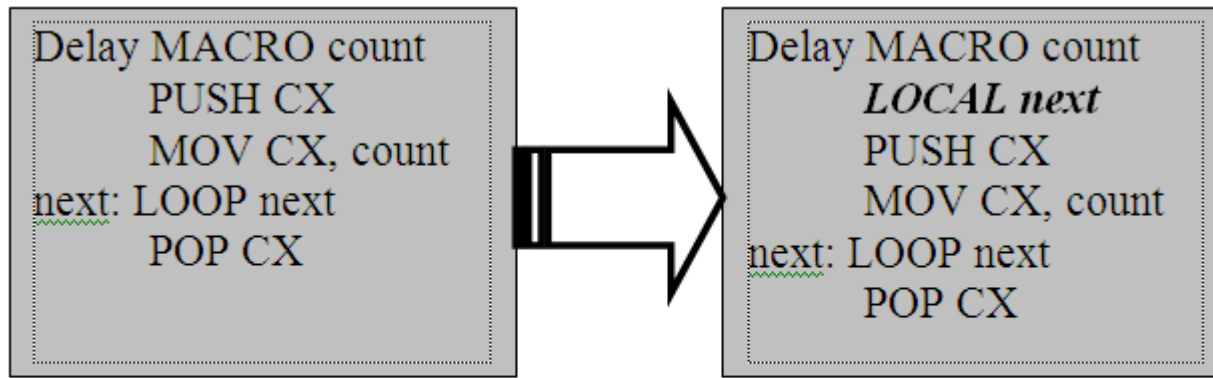
Tốc độ thực hiện nhanh hơn chương trình con vì các thao tác cất giữ và khôi phục thông tin trạng thái không cần thực hiện.

Có thể tạo thư viện các macro một cách dễ dàng.

Tổ chức macro (cont)

- Các chỉ dẫn cho macro: **Chỉ dẫn LOCAL** có cú pháp
LOCAL localName [,localName] ...

Chức năng: dùng để định nghĩa các ký hiệu chỉ sử dụng riêng cho macro đó. Xét ví dụ tạo macro giữ chậm Delay:

Hình 3.9. Sử dụng chỉ dẫn LOCAL để tạo nhãn next nhiều lần

Đối với macro trên chương trình chính chỉ gọi được một lần vì ta đã biết là nhãn **next** chỉ được định nghĩa một lần. Muốn gọi được nhiều lần phải dùng chỉ dẫn **local**. Chỉ dẫn này báo cho assembly biết để đổi nhãn thành nhãn mới mỗi khi chương trình gọi tới macro (hình 3.9).

Tổ chức macro (cont)

- Các chỉ dẫn cho macro: **Chỉ dẫn điều kiện** bao gồm **IFB**(if blank) dùng để kiểm tra các tham số truyền cho macro có thiếu không. IFB có cú pháp

IFB <parameter>

(Tại đây các lệnh assembly nếu parameter là trống)

[ELSE + Tại đây các lệnh assembly nếu parameter là không trống]

ENDIF

IFNB(if not blank) dùng để kiểm tra các tham số truyền cho macro có tồn tại không. IFNB có cú pháp tương tự như IFB.

Chỉ dẫn lặp bao gồm

REPL expression định nghĩa một khối cần lặp với số lần chứa trong **expression**. Cấu trúc của nó là:

REPL expression

(Tại đây các lệnh assembly)

ENDM

Tổ chức macro (cont)

-Các toán tử cho macro:

Toán tử EQ có cú pháp `exp1 EQ exp2` sẽ cho kết quả TRUE (=1) nếu `exp1 = exp2`.

Toán tử NE có cú pháp `exp1 NE exp2` sẽ cho kết quả TRUE (=1) nếu `exp1 <> exp2`.

Toán tử LE có cú pháp `exp1 LE exp2` sẽ cho kết quả TRUE (=1) nếu `exp1 <= exp2`.

Toán tử GT có cú pháp `exp1 GT exp2` sẽ cho kết quả TRUE (=1) nếu `exp1 > exp2`.

Toán tử GE có cú pháp `exp1 GE exp2` sẽ cho kết quả TRUE (=1) nếu `exp1 >= exp2`.

Xây dựng chương trình assembly

-Các bước xây dựng chương trình:

Bước 1: Xây dựng lưu đồ thuật toán tổng quát. Tại đây các yếu tố của nhiệm vụ chương trình được xem xét và phân tích nhằm đưa ra giải pháp và phương thức thực hiện tối ưu. Nếu nhiệm vụ của chương trình là phức tạp thì nó sẽ được tách ra thành các nhiệm vụ con với mỗi quan hệ được xác định trong thuật toán tổng quát. Mỗi nhiệm vụ con phải có lưu đồ thuật toán riêng để giải quyết trọn vẹn chức năng của nhiệm vụ con đó.

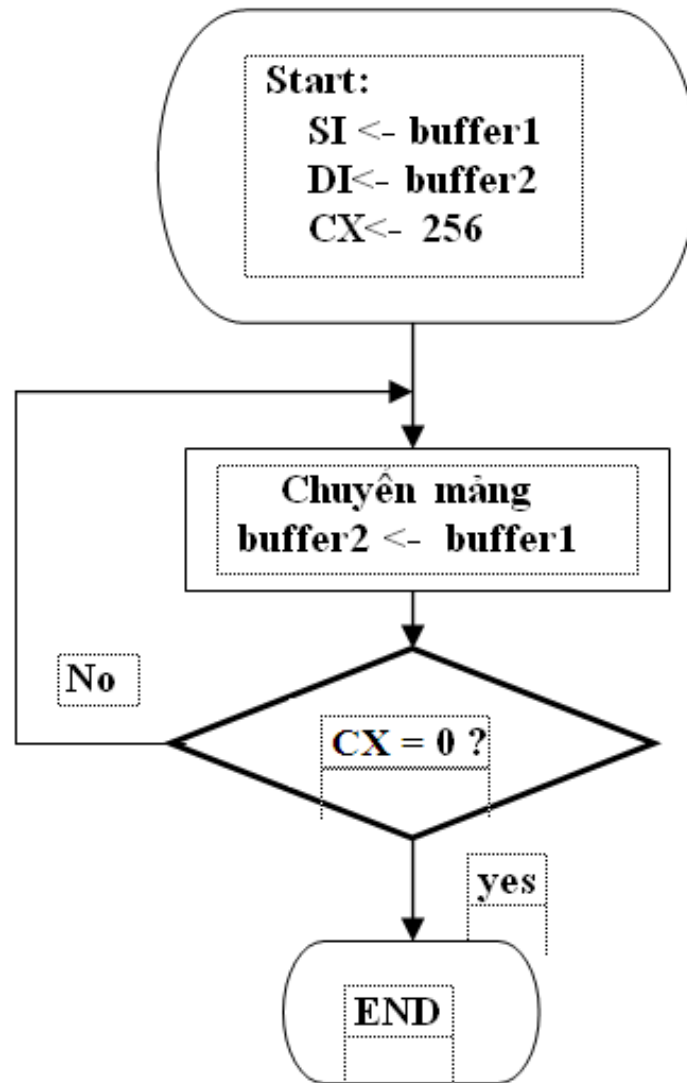
Bước 2: Xây dựng chương trình nguồn assembly. Nếu chức năng không lớn thì chương trình nguồn assembly được viết ở dạng đơn giản, chỉ cần một thủ tục chính. Nếu chức năng lớn hay rất lớn thì chương trình nguồn assembly được viết ở dạng phức tạp hơn về cấu trúc. Có thể là một file gồm nhiều thủ tục, nhiều macro hay chương trình gồm nhiều file khác nhau.

Xây dựng chương trình assembly (cont)

- Ví dụ1:Viết chương trình chuyển mảng dữ liệu từ vùng nhớ Buffer1 có địa chỉ bắt đầu là 700h tới vùng nhớ Buffer2 có địa chỉ bắt đầu là 1000h. Biết rằng cả hai vùng nhớ đều nằm trong mảng do thanh ghi DS quản lý và kích thước 2 vùng nhớ bằng nhau và bằng 256 byte.

Xây dựng chương trình assembly (cont)

Bước 1: Xây dựng lưu đồ thuật toán.

Xây dựng chương trình assembly (cont)

Bước2: Xây dựng chương trình nguồn.

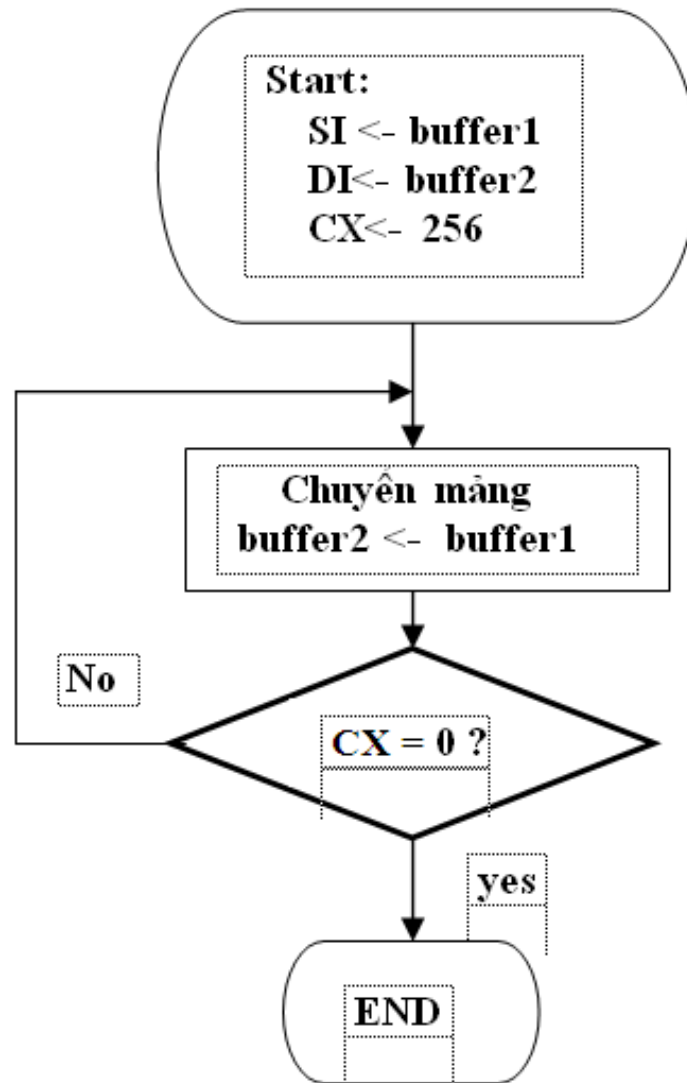
```
Code_Seg      SEGMENT; mở mảng lệnh
ASSUME CS: Code_Seg
      ORG 100h; Tạo file dạng COM
      ThuTucChinh PROC; thủ tục chính
          CALL Chuyen_Mang; gọi chương trình con Chuyển_Mảng
      ThuTucChinh EndP;
      Chuyen_mang PROC ; thủ tục được đặt tên là chuyển_mảng
MOV SI, 700h; SI trỏ tới offset của Buffer1
MOV DI, 1000h; SI trỏ tới offset của Buffer2
MOV CX, 256; CX là bộ đếm 256 byte cần chuyển
      Loop256:
          MOV AL,[SI]; chuyển nội dung  ngăn nhớ do SI trỏ tới vào AL
          MOV [DI],AL; chuyển nội dung AL vào ngăn nhớ do DI trỏ tới
          INC SI;
          INC DI;
          LOOP Loop256; lặp lại 256 lần
      Chuyen_mang EndP
Code_Seg EndS ; đóng mảng lệnh
END ThuTucChinh
```

Xây dựng chương trình assembly (cont)

- Ví dụ2: Viết chương trình chuyển mảng dữ liệu từ vùng nhớ DISPLAY_VIDEO (địa chỉ 700h) có địa chỉ mảng là DISPLAY_BASE tới vùng dữ liệu BUFFER_SAVE có địa chỉ mảng do DS quản lý. Biết rằng vùng nhớ DISPLAY_VIDEO chứa 1 Kb ký tự (mã hoá ASCII).

Xây dựng chương trình assembly (cont)

Bước 1: Xây dựng lưu đồ thuật toán.

Xây dựng chương trình assembly (cont)

Bước2: Xây dựng chương trình nguồn.

Code_Seg SEGMENT; mở mảng lệnh

ASSUME CS: Code_Seg, DS:Data_Seg

ORG 100h; Tạo file dạng COM

-----Định nghĩa các hằng số-----

```
DISPLAY_BASE EQU 0B800h
```

DISPLAY VIDEO EQU 700h

ThuTucChinh PROC ; thủ tục chính

CALL Chuyen_Mang ; gọi chương trình con Chuyển Mảng

```
ThuTucChinh EndP;
```

Xây dựng chương trình assembly (cont)

Bước2: Xây dựng chương trình nguồn.

Chuyen_Mang PROC NEAR

PUSH AX

PUSH BX

PUSH CX

MOV SI, DISPLAY_VIDEO; SI trở tới vùng chứa ký tự cần chuyển

LEA DI,BUFFER_SAVE; DI trở tới vùng sẽ chuyển ký tự tới

MOV AX,DISPLAY_BASE

MOV DS,AX ; DS:DI trở tới vùng chứa ký tự cần chuyển

MOV AX,CS

MOV ES,AX; ES:SI trở tới vùng sẽ chuyển ký tự tới CLD

MOV CX, 1024 ; Bộ đếm 1024

LOOP_1Kb:

MOVS ; dùng lệnh chuyển xâu ký tự kiểu byte

LOOP LOOP_1Kb ; lặp lại cho tới hết 1024 byte

POP CX

POP BX

POP AX

RET

Chuyen_Mang ENDP

Xây dựng chương trình assembly (cont)

Bước2: Xây dựng chương trình nguồn.

```
;-----  
Code_Seg EndS                ; đóng mảng lệnh  
Data_Seg SEGMENT              ; mở mảng dữ liệu  
    BUFFER_SAVE DB 1024 DUP(?); khai báo Buffer để chứa dữ liệu  
Data_Seg EndS                 ; đóng mảng dữ liệu  
;-----  
END ThuTucChinh
```

Điểm chú ý ở đây là hai vùng nhớ cần chuyển dữ liệu nằm ở hai mảng khác nhau nên mỗi vùng phải sử dụng con trỏ đầy đủ (seg:offset). Mặt khác, ta muốn dùng lệnh MOVSB thay vì lệnh MOV để chuyển ký tự nên phải chuẩn bị trước cặp DS:SI cho trỏ tới vùng dữ liệu nguồn DISPLAY_VIDEO còn cặp ES:SI cho trỏ tới vùng dữ liệu đích BUFFER_SAVE.